

Když byla po vzniku Československa ustavena v převážně německých Branišovicích česká menšinová škola, byl to především politický tah. Snaha co nejvíce pomoci početně slabším Čechům v německém pohraničí však měla kladný vliv na život těch nejzranitelnějších – školních dětí.

Život českých dětí v Branišovicích byl neradostný a těžký. Pocházely z chudých poměrů, jejich rodiče byli námezdní zemědělstí dělníci, kteří sem přicházeli za prací. Bydleli v provizorních podmínkách v přidělovaných bytech. Nebyl to skutečný domov, za několik měsíců už mohli uléhat pod jinou střechu v úplně jiné vesnici. Rodiče byli chudí, sami často sotva uměli číst, psát a počítat. I když by chtěli, málokdy mohli svým ratolestem něco dopřát. Teplý kabát a nové boty. To byl často ten nejceněnější dárek, jaký mohly tyto chudé děti najít pod vánočním stromkem.

Škola jim toto chybějící zázemí dokázala částečně nahradit. V obci už řadu let fungovala i škola německá, již tehdy vedl dlouholetý a oblíbený učitel Rudolf Doležel. Ale málo platné, mluvil německy a menší děti mu nerozuměly. V prvních letech se učitelé na české škole často střídali. Až v roce 1926 přichází učitel Ferdinand Kratochvíl. Ač sám přišel jako záskok za nemocného kolegu, setrval v Branišovicích s malou přestávkou až do osudného podzimu roku 1938.

Řídící Kratochvíl byl velmi činný a obětavý člověk. Život zcela zasvětil dětem, staral se o jejich zdraví a vzdělával i jejich rodiče. Založil první českou knihovnu a neúnavně bojoval za zřízení české školky, přestože proti němu stála řada nepříznivých okolností. Neustále se snažil, aby dětem trochu usnadnil jejich nelehký život a aby jim udělal nějakou radost.

Jednoho podzimního dne roku 1935 předstoupil před žactvo s novým nápadem:

„Děti, co kdybychom si zařídili loutkové divadlo?“

Malá stísněná třída se naplnila radostným souhlasem třiceti hlásků.

„Nemůžeme si ho dovolit koupit,“ pokračoval učitel, „Ale když se všichni zapojíme, společně si můžeme vyrobit vlastní.“

Práce se ihned rozeběhla a byla zapotřebí skutečně každá ruka. Materiál na stavbu jeviště poskytl správce velkostatku Ladislav Pucek, který škole často a rád nezištně pomáhal. Zapojilo se hned několik otců, kteří scénu a dekorace podle návrhu řídícího Kratochvíla sestavili. Důležitý úkol ulít sádrové hlavičky loutek připadl na starší chlapce na hodinách ručních prací. Další děti pomáhaly poskládat drobná nábytek a další nezbytné propriety. Shromažďoval se kdejaký ústřížek látky na šaty pro loutky. Ve volných chvílích je oblékala učitelka z mateřské školy Františka Šťávovalá a učitelka ženských ručních prací Jaroslava Indrová. Děti už se nemohly dočkat prvního představení.

Toužebně očekávaný den přišel 4. prosince. Divadlo bylo hotové a připravené. Na první dvě hry *Kašpárek a přilepený čert* a *Honzova komedie s čerty*, jež se toho večera inscenovaly, se přišlo podívat přes sto lidí. Hra uchvátila jak malé, tak i velké, protože mnozí viděli podobné představení poprvé v životě. Jakožto herci se představili učitelé, děti i jejich rodiče. Divadelní sezóna trvala až do konce března následujícího roku. Během ní soubor sehrál šestadvacet her a každé představení přilákalo průměrně osmdesát návštěvníků, takřka polovinu zdejší české menšiny.

Když přišel horký podzim 1938, znamenalo to konec zdejší české školy i jejího loutkového divadla. Kde loutky skončily, nevíme. Byly rozebrány lidmi? Byly zabaveny? Byly zničeny? To už se pravděpodobně nedozvíme. Ale jakkoliv pravděpodobně zmizely z povrchu světa a poslední vzpomínky na představení blednou a mizí, tento příběh o sounáležitosti, nadšení a pílí zůstane zachován alespoň na papíře, aby oslovoval další a další generace čtenářů a přinesl jim jeden z radostnějších příběhů českých dětí z Branišovic.